

РЕКОМЕНДАЦІЇ

міжнародної науково-практичної конференції «Система військової юстиції у забезпеченні національної безпеки України»

Міжнародна науково-практична конференція «Система військової юстиції у забезпеченні національної безпеки України», організована Міністерством оборони України, Секцією права національної безпеки та військового права Національної академії правових наук України та Науково-дослідним інститутом інформатики і права НАПрН України спільно з Військовим інститутом Київського національного університету імені Тараса Шевченка та Військово-юридичним інститутом Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, була проведена 29 жовтня 2019 року в м. Києві за участі представників Верховної Ради України, суб'єктів сектору безпеки і оборони та інших державних органів, навчальних закладів і наукових установ України, а також представників посольств країн-членів ЄС і НАТО в Україні.

В ході конференції розглянуто питання щодо захисту конституційних прав і свобод військовослужбовців та членів їх сімей, відновлення системи військової юстиції та її складових, визначення їхніх завдань і функцій, організації досудового розслідування військових злочинів, злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, питань демократичного цивільного контролю над сектором безпеки і оборони, а також адаптації національної системи військової юстиції до стандартів країн-членів НАТО.

Учасники конференції **констатували:**

– Україна має багатовіковий досвід державотворення, військового будівництва і забезпечення правопорядку у воєнній сфері, починаючи з часів Київської Русі, Козацької держави Богдана Хмельницького, Української Народної Республіки та інших державних утворень;

– у 1990-х роках з набуттям незалежності в Україні було сформовано розгорнуту систему військової юстиції, що включала: *військові суди регіонів і гарнізонів; військові прокуратури регіонів та гарнізонів; юридичні підрозділи військових формувань; військово-юридичні навчальні підрозділи у складі Київського національного університету імені Тараса Шевченка та Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.* Крім цього, було запроваджено *навчальну і наукову спеціальність «військове право»;*

– протягом 2001 – 2011 років в умовах кардинального скорочення Збройних Сил та інших військових формувань (*станом на 1991 р. Україна мала третій у світі потенціал ядерної зброї, а чисельність військ становила*

понад 1 млн. 100 тис. чоловік) система військової юстиції була повністю ліквідована. Зазначене, як засвідчили події 2014 – 2015 рр. у воєнній сфері, призвело до негативних процесів у забезпеченні правопорядку та підтриманні обороноздатності держави;

– в сучасних умовах гібридної війни та міжнародного військового конфлікту, анексії РФ Автономної республіки Крим та окупації окремих районів Донецької і Луганської областей, проведення антитерористичної операції та операції об'єднаних сил, нагальною постає проблема відновлення і розвитку системи військової юстиції в Україні.

З урахуванням зазначеного та результатів всебічного обговорення піднятих питань конференція *рекомендує*:

1. Звернутися до Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України та Верховного суду України з пропозиціями щодо відновлення і розвитку системи військової юстиції з урахуванням історичного досвіду України і стандартів країн-членів НАТО щодо захисту конституційних прав військовослужбовців і членів їх сімей та підтримання правопорядку у воєнній сфері.

2. Віднести згідно з положеннями Конституції України та чинного законодавства до основних складових національної системи військової юстиції: *спеціалізовані військові суди; спеціалізовану прокуратуру у воєнній сфері; державний правоохоронний орган зі спеціальним статусом у воєнній сфері (Військова поліція України або Державна служба військової юстиції); юридичні підрозділи військових формувань; військово-юридичні навчальні підрозділи у складі Київського національного університету імені Тараса Шевченка та Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, а також відновлену 2018 року наукову і навчальну спеціалізацію «право національної безпеки та військове право».*

3. Сформувати державний правоохоронний орган зі спеціальним статусом у воєнній сфері. З метою збереження кадрового потенціалу і зменшення бюджетних витрат розглянути питання щодо його створення на базі Військової служби правопорядку Збройних Сил України та за рахунок чисельності підрозділів і військовослужбовців органів військової прокуратури, які відповідно до законодавства підлягатимуть скороченню в ході реформування органів прокуратури. Діяльність вказаного органу, з урахуванням досвіду реформування Міністерства внутрішніх справ України, може спрямовуватися і координуватися через Міністра оборони України.

4. До завдань державного правоохоронного органу зі спеціальним статусом у воєнній сфері пропонується віднести:

1) захист прав, свобод і законних інтересів військовослужбовців, резервістів та військовозобов'язаних під час проходження ними зборів, а також членів їх сімей;

2) забезпечення правопорядку у Збройних Силах України та інших утворених відповідно до законів України військових формуваннях;

3) попередження, виявлення і припинення правопорушень, протидія кримінальним правопорушенням та корупції у Збройних Силах та інших утворених відповідно до законів України військових формуваннях, а також в оборонно-промисловому комплексі держави;

4) здійснення досудових розслідувань у кримінальних провадженнях про кримінальні правопорушення відповідно до визначеної підслідності;

5) участь відповідно до законодавства у запровадженні та здійсненні заходів правових режимів воєнного стану і надзвичайного стану;

6) участь у забезпеченні правопорядку в районах бойових дій, зонах проведення операцій об'єднаних сил, миротворчих і антитерористичних операцій та у протидії диверсіям і терористичним актам на військових об'єктах;

7) забезпечення безпеки дорожнього руху транспортних засобів і бойової техніки Збройних Сил України та інших військових формувань;

8) забезпечення виконання призначених військовослужбовцям кримінальних покарань і адміністративних стягнень відповідно до законодавства та здійснення охорони військових об'єктів, визначених Кабінетом Міністрів України.

5. Національному університету оборони України імені Івана Черняхівського, Військовому інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Військово-юридичному інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого та іншим закладам вищої освіти сектору безпеки і оборони за сприяння Секції права національної безпеки та військового права Національної академії правових наук України і Науково-дослідного інституту інформатики і права НАПрН України забезпечити розробку і впровадження у навчальний процес і наукову діяльність нових спеціалізацій з питань права національної безпеки та військового права.

6. Міністерству оборони України спільно з Національною академією правових наук України (*Секцією права національної безпеки та військового права НАПрН України і Науково-дослідним інститутом інформатики і права НАПрН України*) у взаємодії з Комітетом Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони і розвідки забезпечити підготовку проектів законів України, спрямованих на реалізацію вказаних рекомендацій.